

ZZYCIE

KATOLICKI TYGODNIK RELIGIJNO SPOŁECZNY

Cena 9 d.

LIFE
Catholic Weekly

ROK II

Londyn, dnia 5 grudnia 1948

NR 43/76

WOJCIECH ZALESKI (Monachium)

WSZYSTKIE DROGI PROWADZĄ DO...?

CHRZEŚCIJAŃSTWO w pierwszych wiekach nie prowadziło bezpośredniej walki przeciw niewolnictwu. Nikt jednak nie może zakwestionować faktu, że wzrost religii Chrystusowej musiał za sobą pociągnąć zniesienie niewolnictwa. Jako sprzeczne z zasadą równości ludzi przed Bogiem. Od tego czasu stopień urzeczywistnienia ideałów chrześcijańskich bywa miarą wolności człowieka, przy czym obserwujemy dziwny fakt: te kierunki myśli ludzkiej, które stawiały sobie ideał wolności człowieka, w oderwaniu od chrześcijaństwa, prowadziły zazwyczaj do wynalezienia nowych form niewoli.

Tak było z liberalizmem, który bez względu na to, czy urzeczywistnił swoje zamierzenia drogą krwawych rewolucji czy też powolnych przemian struktury gospodarczej, wytworzył niewolę nowoczesnego najemnika.

Przeciw tak radykalnemu przedstawianiu skutków rozwoju kapitalizmu liberalnego nieraz oponowano. Czy rzeczywiście można porównywać ustrój masowego najemnictwa z niewolnictwem? Istnieje przecież w tym ustroju swoboda zmiany miejsca pracy, nie ma mowy o sprzedawaniu robotników, istnieje równość wobec prawa, a nawet, zwykle, ustrój kapitalistyczny łączy się z ustrojem demokracji parlamentarnej.

Wszystko to prawda, ale nowoczesne najemnictwo wielokapitalistyczne łączy się z formami pozbawiania wolności, które pod pewnymi względami są gorsze od dawnego niewolnictwa, czy poddaństwa.

Swoboda zmiany miejsca pracy jest rzeczą względną, gdyż przy postępującej koncentracji produkcji — ilość przedsiębiorstw, w których jednostka o danej specjalizacji technicznej może pracować, jest coraz bardziej ograniczona. Opowiadano mi, że np. w Niemczech chemik, który raz popadł w zatarg z koncernem IG-Farbenindustrie miał tym samym złamane kariery! Pewien zespół ludzi jest « przypisany » nie przez ustawy, lecz przez faktyczny układ stosunków do określonego przedsiębiorstwa.

Monotonia pracy i brak możliwości zmiany jej miejsca i czasu podkreślała dalej brak poczucia wolności osobistej.

Sam sposób mieszkania w nowoczesnym mieście pociąga za sobą dodatkowe ograniczenia wolności osobistej.

Zasadnicze znaczenie ma dalej brak związania pracownika — najemnika z jego warsztatem pracy, niezależność jego zarobku od powodzenia przedsiębiorstwa, w którym pracuje, oraz niemożność wyjścia ze stanu najemnictwa w obecnych formach ustroju gospodarczego.

Trzeba parę słów poświęcić zagadnieniu najemnictwa w świetle katolickiej nauki społecznej, dlatego, że błędna interpretacja encykliki « Rerum Novarum » wywołała pewne nieporozumienia. Otóż salariat*) nie jest sprzeczny z zasadami społecznych nauk Kościoła, natomiast ustrój, w którym jednostka nie ma możliwości zdobycia własnego warsztatu pracy, lub udziału w jego własności, jest z nimi sprzeczny niewątpliwie. O tym ważnym rozróżnieniu nie wolno zapominać.

*) Umowa o najem pracy i placę.

Jest rzeczą bardzo wątpliwą, kto miał rzeczywiście, praktycznie, więcej swobody i więcej możliwości pełnej realizacji tych zaleceń, która by była zadawalająca w dużym stopniu, o której możnaby powiedzieć, że wytrzymuje próbę życia.

Dotykamy tu znów zagadnienia ustrojów gospodarczych przedkapitalistycznych, co do którego łatwo popełnić błędy dwójakiego rodzaju. Po pierwsze można popaść w zbyt jednostronne jego apologizowanie i w uświelenie powrotu do tego, co już wrócić nie może. Ale łatwiej bodaj o błąd inny: zapoznania istotnego wpływu Kościoła na średniowieczny i późniejszy ustrój gospodarczy.

Wpływ ten — o czym nie wolno zapominać, a o czym zapomina się tak łatwo, musiał zwalczyć najpierw pogańskie pozostałości w życiu Europy średniowiecznej, a potem zmagać się z narastającymi konsekwencjami absolutyzmu, który wywołał się przecież już z ducha racjonalizmu.

Nie może ulegać wątpliwości, że dzięki Kościołowi wolność człowieka w ustroju średniowiecznym rosła, a o to przecież chodzi. Że ustrój ten nie był idealny, o tym wiemy dobrze, gdyż idealnego ustroju nie będziemy mieli nigdy.

Natomiast konsekwentne realizowanie ustroju kapitalistycznego stopniowo ogranicza wolność jednostek, zarezerwowaną jedynie dla nielicznych potentatów-dyktatorów; wreszcie prowadzi do ustroju socjalistycznego, który, jak to już na nieszczęście nie trzeba uzasadniać, w praktyce jest najbardziej konsekwentnym systemem niewolnictwa, znanym ludzkości, w każdym bowiem kraju pozostawia tylko jednego człowieka wolnego, a zmierza do tego, by w ogóle w całym świecie pozostał tylko jeden wolny dyktator.

I nie może być inaczej. **W istocie systemu chrześcijańskiego leży konieczność wewnętrzna walki o wolność człowieka.** Utwierdziwszy na niewzruszonych podstawach wiary zasadę ponadziemskich przeznaczeń jednostki, chrześcijaństwo tym samym podnieść musiało godność każdego człowieka. Wiążąc go z kolei przykazaniem, a zwłaszcza przykazaniem miłości, które równa się nakazowi łączenia się w całość społeczne, stworzyło skuteczniejsze podstawy porządku społecznego od wszelkich mechanicznych ograniczeń wolności, sprowadzonych do roli zła koniecznego.

Tylko taka koncepcja wolności jest możliwa do urzeczywistnienia bez tworzenia anarchii.

Minęło 57 lat od sformułowania przez Leona XIII zaleceń naprawy u-

stroju społecznego, wynikających z nauki Kościoła. Od tego czasu nie widzieliśmy jeszcze niestety pełnej realizacji tych zaleceń, która by była zadawalająca w dużym stopniu, o której możnaby powiedzieć, że wytrzymuje próbę życia.

To jest niewątpliwie prawda. A jednakowoż zbliżyliśmy się znacznie do urzeczywistnienia zaleceń wielkich encyklik.

Po pierwsze: ludzkość odwraca się od wszelkich innych rozwiązań, których bankructwo wydaje się niewątpliwie. Po drugie: w dziedzinie myśli ludzkiej poszliśmy już daleko naprzód. Podczas gdy w wieku XIX było tak, że ludzie o tak zwanym wrażliwym sumieniu społecznym znajdowali drogę do socjalizmu, dziś ludzie o wrażliwym sumieniu społecznym znajdują drogę do encyklik Papieża. Właśnie dążenia do naprawy ustroju społecznego są płaszczyzną, na której ludzie stojący z dala od Kościoła ulegają jego niewątpliwemu wpływowi.

Neoliberali widzą w oderwaniu się od podstaw moralnych, w nadmiernej koncentracji własności, w sproletyzowaniu mas źródło współczesnego przesilenia. Rewizjoniści socjalistyczni, którzy dziś już bywają chrześciami nazwą socjalistów humanistycznych, szukają rozwiązań nie na drodze koncentrowania własności w rękach państwa, lecz przez upowszechnianie własności, przez dopuszczanie robotników do udziału we własności. Podobnie zresztą jak « neoliberalowie » — także i « socjaliści humanistyczni » widzą dziś już jasno praktyczne następstwa uznania norm moralnych za względne, za będące produktem danego ustroju społeczno-gospodarczego. Pociąga to za sobą konieczność zarzucenia dyalektyki materialistycznej, czyli w praktyce zejścia z płaszczyzny marksizmu.

Dobroczytny ferment myśli ludzkiej, rozpoczęty przed 57 laty, trwa. Wprawdzie różne odłamy idą jeszcze różnymi drogami, ale w dalszej perspektywie widać, że drogi te zbliżają się do siebie i znajdują kiedyś punkt przecięcia się, czy połączenia.

Wydaje się, że dzisiaj najpilniejszym zadaniem jest już nie tylko pogłębianie podstaw katolickiej nauki społecznej, lecz także wchodzenie na drogę realizacji przez opracowanie planów wykonawczych. Dopiero w razie posiadania tych planów rozpocznie się może walka o cele konkretne, i tylko taka walka może zmobilizować masy.

Warto zwrócić uwagę na historię socjalizmu w XIX wieku. Siła socjalizmu jako czynnika politycznego,

rosła w Europie zachodniej nie przez rozwój doktryny, lecz przez to, co miało być w założeniu tylko pomocniczym środkiem jedynowania mas robotniczych: mianowicie **przez tworzenie organizacji zawodowych i walkę o place** w ramach tych organizacji.

Wiadomo, że właśnie ten kierunek rozwoju socjalizmu sprzyjał dążeniom rewizjonistycznym w socjalizmie. Organizacja związków zawodowych nie potrzebuje wcale walczyć o urzeczywistnienie programu marksistowskiego, by usprawiedliwić swe istnienie. Ma na widoku cele bliższe, konkretne i praktyczne. W naszych czasach widzimy wzrost organizacji zawodowych zupełnie z socjalizmem niezwiązanymi, naprzykład w Stanach Zjednoczonych A. P.

Dziś związki zawodowe właściwie nie mają wytkniętych konkretnych celów przebudowy społecznej, zdradzają natomiast niebezpieczne tendencje do takiego zaostrzenia walk klasowych, że jego natężenie może praktycznie sparaliżować życie gospodarcze.

Ten właśnie układ stosunków jest dla mnie dowodem, że nadszedł czas wyraźnego postawienia przez katolickie ruchy społeczne programu likwidowania przeciwieństw klasowych między kapitałem a pracą, co poprzez rady zakładowe doprowadzić musi w konsekwencji do zasadniczej przebudowy stosunków własności.

Oczywiście na tej drodze można popełnić wiele pomyłek. Kościół nie wskazuje nam i wskazywać nie może rozwiązań praktycznych, dostosowanych do warunków poszczególnych krajów. To jest już sprawa, która należy do świeckich katolików. Na nich właśnie spoczywa dziś ogromna odpowiedzialność i ogromne obowiązki.

Nie przeceniamy oczywiście znaczenia zagadnień struktury. Dla przebudowy ustroju społecznego większe znaczenie ma wychowanie ludzi, to znaczy odrodzenie ducha chrześcijańskiego, niż najlepiej pomyślane koncepcje ustroju gospodarczego. Ale ta praca musi być również wykonana, by wskazać właściwe sposoby wyzwolenia człowieka.

Jak w pierwszych stuleciach chrześcijaństwa Dobra Nowina, obwieszczona światu w Betlejem, przyniosła wyzwolenie niewolnikom, tak dziś przynieść winna nowe wyzwolenie człowieka, który zapomniawszy o tej Nowinie dostrzega z przerażeniem, że sam sobie kuje kajdany, stając się niewolnikiem sił materialnych, które rozpełtał.

Wojciech Zaleski

NAJTAŃSZY I NAJPRAKTYCZNIJSZY MÓJ KALENDARZ NA ROK 1949

Wydawnictwo « Co słysać ». Stron 162. Mnóstwo praktycznych informacji. Obszerny terminarzyk. Wygodny format kieszonkowy. Trwała oprawa kartonowa.

Cena 3/6 wraz z przesyłką

W reksynie 4/9, w skórce 5/6.

Do nabycia w VERITAS FOUNDATION PUBLICATION CENTRE, 12, Praed Mews, London W. 2

LISTY DO REDAKCJI
KILKA SŁÓW NA TEMAT « ŻYCIA »

Szanowny Panie Redaktorze
Pragnę wypowiedzieć słów kilka na temat tygodnika «ZYCIE».

dzie w jakimś mieście do kościoła i nie może odróżnić, nie może poznać, czy to jest kościół katolicki, czy protestancki?...

Przydałoby się więc parę artykułów na temat tej sekty i czym się ona różni, a w czym jest podobna do Kościoła Rzymsko - Katolickiego.

Poza tym istnieje jeszcze szereg zagadnień, na które nasi rodacy nie umieją poprawnie odpowiedzieć. Do takich np. zagadnień należy twierdzenie że: «wszelka władza od Boga pochodzi».

Dlatego jest rzeczą nie tylko pożądaną, ale konieczną, aby «ZYCIE» brało udział w dyskusjach religijnych toczących się po barakach hostelowych, czy innych skupiskach.

i zachęcić czytelników do nadsyłania do Redakcji różnych pytań w różnych wątpliwych zagadnieniach religijnych i moralnych.

Łącząc wyrazy głębokiego szacunku! Jan Daszkiewicz.

WŁADYSŁAW PAŁUCKI
(Antoni Błoński)
ZIEMIE ODZYSKANE
Szkice historyczne
Cena 7/6

SPRÓBUJ!!!
potem pozostaniesz już naszym Klientem!

WELNIANE KOCE, BARANKOWE KAMIZELKI, PARKER, NYLONOWE Pończochy, PÓLBUCIKI MĘSKIE, ZAPRASZAMY DO ZAPOZNANIA SIĘ Z WIELKIM WYBOREM NASZYCH MATERIAŁÓW WELNIANYCH NA UBRANIA, KOSTIUMY, PŁASZCZE, SUKNIE itp. CENNIKI I PRÓBKI NA ŻĄDANIE

Tomasz a Kempis
O NAŚLADOWANIU CHRYSTUSA
Wydanie londyńskie w pięknej złoczonej oprawie.
Cena 10 sh. i 6 d porto

BRATA W. POWALIŃSKIEGO
Część 2
ZEGARMISTRZOSTWA
(MATERIALOZNAWSTWO I CZĘŚCI ZAMIENNE)
już nadeszła i jest w sprzedaży

RESTAURACJA I KAWIARNIA
LUCULLUS
(dawniej « Gospoda Polska »)
449, Oxford Street, London W. 1.

KSIĘGARNIA ORBIS LONDYN
Największy wybór książek i upominków Gwiazdkowych
Zamówienia pocztowe są wykonywane natychmiast.

REKLEPTA KRAJOWA
ASHIDAR LTD. (Shanley) 16 DOUGLAS STREET, LONDON, S.W.1

KUPUJĄC — POWOŁUJ SIĘ NA OGŁOSZENIA W « ŻYCIU »
LOTNICZO do POLSKI
HASKOBA LTD., 29, REDCLIFFE SQUARE LONDON S.W.10.

Najaktualniejsze zagadnienia polityczne, społeczne i ekonomiczne w książkach pisarzy katolickich
Antoni Chołoniewski
DUCH DZIEJÓW POLSKI
Cena 2/6

Jan Rembelski
HISTORIA POLSKI
Cena 16/6

Adam Dobszyński
STUDIA POLITYCZNE
Cena w twardej okładce 7/6

Jędrzej Giertych
MY, NOWE POKOLENIE!
Cena 9/-

Józef Miche
FILOZOFIA BOLSZEWICKA
Cena 1/3

Christopher Hollis
KRYZYS PIENIĄDZA
Cena 5/-

Prof. dr Eugeniusz Jarra
CZŁOWIEK I WŁADZA
Cena -/9

Aleksander Dolski
KSZTAŁTOWANIE ELEMENTÓW PAŃSTWA
Cena 12/6

Bronisław Strykowski
ZARYS DZIEJÓW NARODU I PAŃSTWA POLSKIEGO
Cena 8/-

MÓJ KALENDARZ NA ROK 1949
zawiera potrzebne adresy i 2 mapki.
Cena £ 2.10 do Polski

BIAŁE KOCE
wysyłane przez naszą firmę mają wymiary 80" x 96" i są w najlepszym gatunku
EXPORT & RELIEF COMPANY

NA ŚWIĘTA!
NAJLEPSZE PODARKI: WSZELKIE LEKARSTWA PO NAJNIŻSZYCH CENACH
PENICYLINA
WIECZNE PIÓRA
„MERCANTEX“

Polsko-Angielski Hotel w Brighton. BRUNSWICK COURT
53, Brunswick Square, Hove (Brighton)
Idealne miejsce dla wypoczynku.

NA GWIAZDKĘ polecamy w DUŻYM WYBORZE
KOLOROWE I BOGATO ILUSTROWANE, PO CENACH BARDZO PRZYSTĘPNYCH:
POLSKIE KSIĄŻECZKI DLA DZIECI
Katalogi wysyłamy na żądanie. Zamówienia wykonujemy odwrotnie. Wysyłamy również do Kraju. VERITAS FOUNDATION PUBLICATION CENTRE. 12, PRAED MEWS, LONDON, W. 2

